

Amb el suport de:

TROBADA SOBRE TURISME RURAL COMUNITARI 20 – 29 d'octubre de 2013, Sant Cugat del Vallès, Barcelona, Catalunya

Entre el 20 i el 29 d'octubre de 2013, una delegació de deu persones representants de tour-operadores especialitzades en turisme rural comunitari de vuit països d'Amèrica Llatina (Argentina, Xile, Brasil, Equador, Bolívia, Costa Rica, Nicaragua i El Salvador) visitarà Catalunya amb l'objectiu d'enfortir els llaços comercials amb agències catalanes, intercanviar experiències i conèixer diverses iniciatives de turisme de Catalunya que podrien servir d'inspiració als seus respectius llocs d'origen.

Què és el turisme rural comunitari ?

El turisme rural comunitari (TRC) a Amèrica Llatina és un tipus de turisme que es duu a terme en zones rurals on la població local, especialment pobles indígenes i famílies camperoles, a través dels seus diferents estructures organitzatives de caràcter col·lectiu, té un paper central en el seu desenvolupament, gestió i control, així com en la distribució dels seus beneficis.

Aquest tipus d'activitat habitualment no substitueix les activitats agropecuàries tradicionals (agricultura, ramaderia, pesca, activitats forestals, artesanía...), sinó que és una forma d'ampliar i diversificar les opcions productives de les comunitats rurals i complementar així les economies camperoles.

Aquest tipus d'oferta permet als visitants conèixer de la mà de la població local els entorns naturals, la vida quotidiana de la gent, activitats productives tradicionals, la història, ... Un dels seus principals atractius és la possibilitat d'establir relacions personals i directes amb la gent de cada lloc visitat. A més l'agregat de saber que s'està contribuint a una millora de les economies locals. En bona mesura el turisme rural comunitari s'inscriu en el marc del **turisme responsable**.

Una trobada per enfortir relacions

Per tal d'ampliar els canals de comercialització entre les operadores de turisme rural comunitari i el mercat català, i enfortir capacitats de tots els actors involucrats, **Alba Sud** en consorci amb l'**Escola Universitària d'Hostaleria i Turisme (CETT-UB)**, l'**Ajuntament de Sant Cugat**, **Èxode Viatges** i **TOSCA**, i amb el suport de la **Diputació de Barcelona**, a través d'un projecte d'assistència tècnica de la Direcció de Relacions Internacionals, hem organitzat aquesta Trobada.

Té com a **objectius**:

- Enfortir els vincles comercials entre operadores de turisme comunitari llatinoamericanes amb agències de turisme de Catalunya.
- Promoure l'intercanvi d'experiències i coneixements especialment en l'àmbit de la comercialització entre diferents actors vinculats al turisme comunitari tant d'Amèrica Llatina com a Catalunya.
- Donar a conèixer experiències catalanes de desenvolupament de producte turístic d'especial interès que puguin servir d'inspiració per a l'experiència de les tour-operadores llatinoamericanes.

La Trobada inclourà diverses xerrades per donar a conèixer les propostes del turisme rural comunitari dels seus respectius països i un Work Shop co-organitzat per **Alba Sud**, el **CETT-UB** i la **Unió Catalana d'Agències Especialitzades (UCAVE)** per enfortir vincles amb agències de turisme catalanes i estudiants de turisme interessants en col.laborar-hi. També visitaran diferents experiències exitoses de turisme a Catalunya que els poden servir com a font d'inspiració de forma adaptada per al disseny dels seus productes i serveis.

Informació de contacte:

info@albasud.org
www.albasud.org

PRESENTACIÓ DE PARTICIPANTS:

- **Roxana Flamenco de Martínez** (El Salvador, directora de [Toururales](#)).
- **Madelyn Castro Porras** (Costa Rica, coordinadora de producte d'[ACTUAR](#)).
- **Flora Acevedo Porta** (Nicaragua, responsable d'[Exode Nicaragua](#)).
- **Rosa Maria Martins Pereira** (Brasil, coordinadora de la [Red Cearense de Turismo Comunitario - Red TUCUM](#)).
- **Christian Alfredo Garzón Tabango** (Equador, gerent general de [Runa Tupari Native Travel](#)).
- **Sandro Bladimir Saravia Ovando** (Bolívia, coordinador nacional [Red TUSOCO](#)).
- **José Gerstle** (Xile, responsable comercial de [Travolution](#)).
- **Carlos Ramiro Ragno** (Argentina, assessor tècnic de la [Red de Turismo Campesino de Salta](#) i coordinador de l'equip tècnic de la [Red Argentina de Turismo Rural Comunitario](#)).
- **César René Serrano Olaisola** (El Salvador, responsable de turisme de l'Ajuntament de Tamanique).
- **Pere Isern** (Catalunya, director d'[Èxode Viatges](#)).
- **Felipe Zalamea** (Anglaterra, director de [Sumak Travel](#)).
- **Llorenç Planagumà** (Catalunya, coordinador de [TOSCA](#)).
- **Ernest Cañada** (Catalunya/Nicaragua, coordinador d'[Alba Sud](#)).

ROXANA FLAMENCO DE MARTÍNEZ
(El Salvador).

Directora de [TouRuralES](#), presidenta del Comitè de Gestió de la Mesa Nacional de Turismo Rural Comunitario de El Salvador i presidenta de la Red de Turismo Rural Comunitario de Centroamérica, Belice y República Dominicana.

TouRuralES és una empresa familiar que ofereix experiències turístiques que busquen un intercanvi respectuós amb la natura i les persones locals, convidant a conèixer els seus costums i rutines diàries gaudint d'una rebuda càlida i autèntica als diferents tours rurals que oferim a El Salvador. La nostra seu, denominada "Xaltenco El Salvador", es troba ubicada a la Platja El Tunco a la costa pacífica, al departament de La Libertad, a tan sols 37 km de la ciutat de San Salvador, capital del nostre país. Aquesta destinació s'ha convertit en un important punt de trobada per als surfistes de tot el món i és des d'aquí on TouRuralES realitza les seves operacions. TouRuralES és membre de la Mesa Nacional de Turisme Rural Comunitari del Salvador des de 2012,

La **Mesa Nacional de Turisme Rural Comunitari** és un esforç d'institucions i experiències turístiques per articular i enfortir el Turisme Rural Comunitari a El Salvador. Sorgeix al setembre de 2009 i està integrada per cooperatives, ADESCOS, institucions governamentals, educatives, ONG i empreses familiars.

MADELYN CASTRO PORRAS (Costa Rica).

Coordinadora de producte de l'Asociación Costarricense de Turismo Rural Comunitario - [ACTUAR](#).

ACTUAR és una organització sense ànim de lucre, fundada el 2001 per iniciativa dels agricultors, organitzacions de dones i grups indígenes que avui dia constitueixen una xarxa de més de 30 membres, que treballen enfocats en dues àrees: suport al desenvolupament rural de les comunitats i en la gestió de la qualitat i comercialització dels seus atractius turístics per mitjà de la seva pròpia agència. Els guanys que ACTUAR obté es reinverteixen en programes de desenvolupament, capacitació i per donar seguiment a la millora contínua dels seus serveis i productes.

La xarxa ACTUAR és també una agència receptiva i un tour-operador especialitzat en ecoturisme, turisme rural comunitari i trobades culturals a les comunitats de Costa Rica. Oferim programes innovadors que valoren la natura i les experiències de viatge autèntiques perquè els clients tinguin contacte amb cultura i la natura del país. Comptem amb un equip professional d'una àmplia experiència en la indústria turística, que s'ocupen de la qualitat i logística dels viatges, a més d'oferir atenció personalitzada als viatgers.

Qui viatja amb ACTUAR no només experimenta una Costa Rica única, fora de la ruta convencional, sinó que a més ajuda a les comunitats rurals i territoris indígenes per desenvolupar una font d'ingressos, que assegura la conservació i protecció dels recursos naturals. ACTUAR desenvolupa viatges apassionants i diversos tenint en compte criteris de sostenibilitat social i ambiental. Des del 2010 estem certificats amb el més alt nivell (cinc fulls) en Sostenibilitat Turística (CST)

FLORA ACEVEDO PORTA (Nicaragua).

Responsable d'[Exode Nicaragua](#)
i docent de turisme de la Universidad
Nacional Autónoma de Nicaragua –
UNAN Managua

EXODE – Nicaragua és una aliança recent entre Exode Viatges i dues dones joves emprenedores i professionals del turisme a Nicaragua, que neix el mes de maig de 2013. Aquesta unió pretén apropar a diferents viatgers del món a un dels països més naturals i segurs de la regió centreamericana, "Nicaragua: terra de llacs, volcans, música i amics".

A través d'Exode - Nicaragua, vostè tindrà l'oportunitat de seguir coneixent destinacions diferents i originals, a través de la pràctica d'un Turisme Rural Comunitari amb d'activitats de natura, convivència, aventura, camp, cultura i comunitat, acompanyat de la calor humana dels nicaragüencs.

Els programes de viatges s'han dissenyat sota un enfocament de **Viatges Responsables**, promovent el Turisme Rural Comunitari. En ells s'inclou la major part del territori nacional. Amb nosaltres viatjarà per terra coneixent ciutats colonials com Granada i León, gaudint del clima fresc de les muntanyes de Matagalpa i Estelí, navegarà el llac (per visitar l'illa de Ometepe i Zapatera) i el Río San Juan (per conèixer la fortalesa d'El Castillo i l'arxipèlag de Solentiname).

Aquesta bella terra plena de natura, volcans, rius, llacs història, cultura i amics t'espera!

ROSA MARIA MARTINS PEREIRA (Brasil)

Coordinadora de la [Red Cearense de Turismo Comunitario - Red TUCUM](#). Assessora de l'Institut Terramar.

La **Red Tucum** és una articulació de quinze comunitats que duen a terme turisme comunitari a Ceará, Brasil, amb una perspectiva integral d'enfortiment de la relació entre la societat, la cultura i la natura.

Entenem el turisme comunitari com a una oportunitat per a les poblacions tradicionals, que tenen un control efectiu sobre el seu desenvolupament, sent directament els responsables de la planificació i gestió de les activitats, estructures i serveis turístics que s'ofereixen. També estem compromesos amb els principis que guien i enforteixen les relacions de solidaritat entre els homes i dones constructors/es d'una empresa compromesa amb la sostenibilitat en les seves dimensions política, cultural, ambiental i econòmic. Promovem l'intercanvi cultural entre els visitants i la població local en la vida i entorns quotidians de treball, on el/la visitant pot compartir noves experiències i contribuir a la millora de les identitats locals i la producció cultural.

Viatgi amb nosaltres experimentant la cultura dels pobles del mar i els pobles indígenes i comunitats de Ceará!

CHRISTIAN ALFREDO GARZÓN TABANGO (Equador).

Gerent general de [Runa Tupari Native Travel](http://www.runatupari.com).

Runa Tupari Native Travel és una operadora de turisme rural comunitari formada l'any 2001 per la Unió de Organizaciones Campesinas e Indígenas de Cotacachi (UNORCAC) i quatre comunitats indígenes del Cantón Cotacachi - Equador.

Runa Tupari en l'idioma Kichwa significa "Trobada amb Indígenes" i expressa el nostre objectiu de facilitar un intercanvi cultural entre els visitants i la població de la regió. Aquesta trobada permet a l'hoste experimentar un contacte directe amb la natura i, sobretot, enriquir-se d'una convivència intercultural.

Tots els guanys de Runa Tupari són reinvertits per millorar les condicions de vida a les comunitats rurals, directament pels cabildos o mitjançant la UNORCAC i els seus projectes.

El treball de Runa Tupari ha estat reconegut a través diversos premis, entre ells el Reconeixement al Mèrit pel Ministeri de Turisme d'Equador (2008), i el Segell de Qualitat PACHAMAMA (2012).

SANDRO BLADIMIR SARAVIA OVANDO (Bolívia).

Coordinador nacional de la [Red TUSOCO](#).

La **Red Boliviana de Turismo Solidario Comunitario - RED TUSOCO** és una organització sense ànim de lucre que va ser creada per decisió unànime de deu iniciatives comunitàries indígenes camperoles amb activitats en turisme, l'any 2005. L'any 2006 es va elaborar i aprovar en Assemblea els seus Estatuts amb els que vam obtenir la Personalitat Jurídica. Actualment la Red TUSOCO compta amb 22 afiliats de diferents regions de Bolívia.

L'Organització té com a màxima instància de decisió a l'Assemblea General de Delegats o representants dels associats, tenint una Assemblea Ordinària per any. Després hi ha el Directori executiu que està compost per cinc membres elegits d'entre els acreditats en Assemblea Ordinària per un període de dos anys. I finalment un equip tècnic liderat per un coordinador nacional.

La Red TUSOCO té com a objectiu donar suport a les iniciatives de turisme solidari comunitari que es desenvolupen a les comunitats rurals de Bolívia, en particular les camperoles i indígenes, enfortint l'estratègia de diversificació econòmica a l'àrea rural i així contribuir directament a millorar la qualitat de vida dels habitants d'aquelles comunitats.

JOSÉ GERSTLE (Xile).

Responsable comercial de [Travolution](#).

A **Travolution** creiem que el turisme és una gran eina, que amb un ús responsable, pot ajudar en gran manera al desenvolupament sostenible de les comunitats locals. Per aconseguir aquest objectiu, Travolution té quatre àrees.

- **Desenvolupament local:** Promoure i desenvolupar als emprenedors locals per millorar i augmentar l'oferta turística de les comunitats.
- **Xarxes:** Millorar i facilitar la promoció i la interacció dels diferents actors relacionats al desenvolupament turístic i local de les comunitats.
- **Investigació i desenvolupament:** Seguir investigant, millorant i compartint diferents formes i eines que fan del turisme una eina fonamental per al desenvolupament sostenible de les comunitats.
- **Àrea Comercial:** Promoure la comunicació i les vendes de les comunitats. Actuem com un operador responsable de Turisme Comunitari. Actualment treballem amb diverses comunitats al llarg de tot **Xile** i **Colòmbia**. El nostre objectiu a curt termini és seguir expandint la nostra xarxa de turisme comunitari per Sud-amèrica, i després perquè no, pel món.

CARLOS RAMIRO RAGNO (Argentina).

Assessor tècnic de la [Red de Turismo Campesino de Salta](#) i coordinador de l'equip tècnic de la [Red Argentina de Turismo Rural Comunitario](#).

La **Red de Turismo Campesino** és una cooperativa conformada per 50 famílies camperoles de 12 comunitats de la regió sud dels Valles Calchaquíes de la província de Salta, amb seu al poble de San Carlos. Se situa al nord-oest de la República Argentina. El procés organitzatiu amb forta participació de les comunitats locals, ha exigut molta feina i dedicació. És una organització que promou l'autogestió associativa, el bon viure de les comunitats camperoles, la identitat cultural, la valoració del patrimoni natural, l'arrelament i l'ocupació digna, la posada en valor d'oficis tradicionals i el saber local. L'oferta al visitant convida a allotjar-se en cases de famílies camperoles; gaudir i aprendre la gastronomia regional; realitzar circuits guiats de caminades; aprendre diferents oficis artesanals com aprendre a teixir en teler, fer feltre, ceràmica o elaborar vins casolans. O simplement compartir el dia a dia de la vida de camp, entre conreus, ramats, fruiters i amics nous. El preu de les estades, inclouen un fons solidari destinat al treball de les comunitats locals.

Per la seva banda, la **RATuRC** és una organització d'abast nacional que inclou a més de 40 iniciatives comunitaris de turisme, gestionades per organitzacions de pobles originaris i camperols radicats en els territoris rurals i distribuïts en totes les regions del país. Compta amb el suport del Ministeri de Turisme de la Nació Argentina des dels seus inicis l'any 2006.

CÉSAR RENÉ SERRANO OLAIOLA (El Salvador).

Responsable de turisme de l'Ajuntament de Tamanique,

Tamanique és un municipi costaner situat al departament de La Libertad, a El Salvador, una de les zones amb un desenvolupament turístic més actiu del país. Des de l'Ajuntament, paral·lelament al desenvolupament turístic de la costa, es pretén impulsar també l'enfortiment dels diferents potencials i atractius turístics de la zona nord del municipi. En aquesta àrea es compta amb una àmplia riquesa natural que permet el desenvolupament de diferents tipus d'activitats turístiques com: senderisme, esports extrems i de muntanya, zones per acampar ... etc., activitats que poden realitzar-se a través de tour operadores locals com TourRuralES.

FELIPE ZALAMEA (Anglaterra).

Director de [Sumak Sustainable Travel](#).

Sumak Sustainable Travel és un tour operador i empresa social amb seu a Londres, Anglaterra, fundat el 2012. *Sumak Kawsay* és el Bon Viure en quítxua, pel que Sumak Travel és el Bon Viatjar.

Som especialistes de turisme comunitari i sostenible a Amèrica Llatina, implementant un model on les comunitats locals són els actors principals de la cadena. La nostra xarxa compta amb més de 12 operadors de base comunitària a Argentina, Bolívia, Brasil, Xile, Colòmbia, Paraguai, Perú, Equador i Uruguai.

Augmentem la visibilitat i creem canals de mercat per a comunitats de camperols, pescadors, artesans, pobles indígenes, quilomboles... que estan utilitzant el turisme comunitari com a una font d'ingrés complementari per a millorar la seva qualitat de vida i preservar la seva cultura i el medi ambient.

Per als nostres clients creem experiències úniques i extraordinàries, permetent conèixer les destinacions de forma autèntica i alhora generar un impacte positiu en les comunitats i la natura.

PERE ISERN (Catalunya).

Director d'[Èxode Viatges](#).

Entenem el viatge, no com a una finalitat en ell mateix, sinó com un camí. Som viatgers i la nostra passió l'hem convertit en el nostre treball, i la nostra il·lusió és preparar el teu viatge. Des de fa més de 15 anys, seguim somiant i editant nous itineraris, sempre especialitzats en viatges alternatius i d'aventura.

També des de fa temps hem apostat per les noves tendències en turisme actiu. Amb viatges que són saludables, sense crear impacte ambiental i respectant sempre l'entorn com fem a [Exodebike](#). Hi ha itineraris de tots els nivells, la gran majoria són fàcils i accessibles. Són viatges vàlids per a tots, per a famílies, sèniors, parelles i grup d'amics. Pots fer el viatge en bicicleta autoguiats amb guia, sempre et portarem l'equipatge d'un lloc a un altre.

Volem seguir endavant i veiem que, irremeiablement, el món va molt de pressa però també entenem que "el viatge" pot ser un espai solidari on tu pots, no només viatjar i descobrir, si no també conèixer, participar, compartir la teva pròpia experiència amb altres poblacions locals, i amb la teva presència ajudar a créixer de manera sostenible una comunitat o activitat social que organitzada col·lectivament controla els seus propis recursos, el seu territori i els seus beneficis. Això és el que us proposem en els nostres **itineraris de Turisme Responsable i Comunitari** en les comunitats i la natura, amb propostes per viatjar a **Gàmbia, Senegal, Marroc, Nicaragua, El Salvador i Costa Rica**.

LLORENÇ PLANAGUMÀ (Catalunya).

Geòleg, comunicador ambiental i coordinador de [TOSCA – Serveis ambientals, d'educació i turisme.](#)

Tosca és una empresa de serveis que treballa des de 1995 en l'àmbit del medi ambient i del turisme sostenible. Desenvolupa programes i projectes de formació per a professionals, d'educació, interpretació i comunicació ambiental; gestió de centres d'informació en espais naturals; guiatges i rutes per a famílies i adults; i projectes tècnics relacionats amb cartografia, geologia i herpetologia.

Tosca treballa per a la millora del territori i de les persones a través de projectes tècnics, d'educació i turístics, i accions orientades a promoure la comptabilització de les activitats productives amb l'entorn social i natural del que formen part.

Des de l'any 1995, **Tosca** ha estat responsable de la gestió dels serveis de recepció de visitants als centres d'informació i de d'educació ambiental del **Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa** amb l'atenció durant aquests anys de més de un 1.000.000 de visitants i 200.000 escolars fent especial incidència a les escoles que es troben dins el Parc.

Durant el 2012, i com a projecte innovador i emmarcat en la filosofia del turisme de base ample, ha començat el **Programa Propera Parada** amb la col·laboració d'**Alba Sud**, el **Centre per la Sostenibilitat Territorial i Turisme Garrotxa**. L'objectiu és realitzar activats per turistes en petites explotacions agroalimentàries per a sensibilitzar i difondre la importància del producte local i de qualitat i enfortir l'entramat de petits productors pel territori.

ERNEST CAÑADA
(Catalunya/Nicaragua).

Coordinator d'[Alba Sud](#).

ALBA SUD és un centre d'investigació i comunicació social fundat a Barcelona l'any 2002. Té també presència i col.laboradors i col.laboradores a diversos països llatinoamericans (Nicaragua, El Salvador, Argentina i Mèxic, en aquests moments).

Des d'ALBA SUD pretenem contribuir en la millora de les estratègies, eines i intervencions a favor d'un desenvolupament més equitatiu i sostenible a través de la realització d'estudis i investigacions i la producció i difusió de recursos educatius i comunicatius. Ens concebem com a un *think tank* de caire progressista que pretén articular ponts de comunicació i suport mutu entre organitzacions socials, administracions públiques, el món empresarial i el sector acadèmic.

Prioritzem una sèrie d'eixos temàtics al nostre treball: 1) Turisme Responsable, 2) Recursos naturals i dinàmiques territorials, 3) Sobirania Alimentària, 4) Món del treball, 5) Globalització i crisi.

En el camp del **turisme** treballem en l'anàlisi crítica i la comunicació sobre els impactes negatius provocats per la indústria turística i la recerca d'alternatives més sostenibles i equitatives, des d'una perspectiva de Turisme Responsable. Realitzem investigacions, produïm audiovisuals, organitzem seminaris, tallers i cursos de formació.